

Trafikverket
investeringsprojekt@trafikverket.se

Avgränsningssamråd om anläggande av sluss vid Lilla Edet i Lilla Edets kommun

Trafikverkets ärendenummer: TRV 2024/46089

Trafikverket genomför samråd om att anlägga en ny sluss i Göta älv vid Lilla Edet i Lilla Edets kommun. Planerade åtgärder är en del av en större upprustning av Trollhätte kanal där byte och uppgradering av samtliga slussar planeras. Tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken (MB) krävs för de planerade åtgärderna. Dessutom kan prövning enligt 7, 8, 9 och 15 kap. miljöbalken bli aktuellt.

Ett första samråd om anläggande av sluss vid Lilla Edet genomfördes den 6 april till den 31 maj 2021. Länsstyrelsen yttrade sig skriftligt den 27 maj 2021 (ärendebeteckning 15105-2021). Utifrån det som framkom i det inledande samrådet har Trafikverket och Sjöfartsverket bedömt att den nu valda lokaliseringen, väster om befintlig sluss, är den lämpligaste.

Trafikverket har genomfört ett ytterligare samråd under tiden 7 maj till den 2 juni 2024. Trafikverket har tagit fram ett skriftligt samrådsunderlag (daterat 2024-05-02) som utgör underlag för avgränsningssamråd kring den planerade verksamheten och dess utformning på platsen.

I redogörelsen nedan redovisar Länsstyrelsen sina synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och detaljeringsgrad. Detta är huvudsakligen en komplettering till Länsstyrelsens yttrande den 27 maj 2021.

Avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen

Länsstyrelsen anser att miljökonsekvensbeskrivningen (MKB:n) ska omfatta samtliga relevanta miljökonsekvenser som projektet ger upphov till. Förutom konsekvenser av vattenverksamheten bör även konsekvenser av exempelvis verksamheter på land, transporter och

masshantering beskrivas. MKB:n bör därmed ge en helhetsbild av projektets miljöpåverkan. För att kunna bedöma kumulativa effekter bör även andra planerade arbeten i Göta älvs strandzon i Lilla Edet, främst åtgärder på vattenkraftverket och planerade skred- och erosionssäkringsåtgärder, beskrivas.

Kompensationsåtgärder

Länsstyrelsen bedömer att det finns skäl att överväga kompensationsåtgärder för det intrång i allmänna intressen som verksamheten medför (se 16 kap. 9 § miljöbalken). Konkreta förslag på kompensationsåtgärder bör redovisas i ansökan.

Kommunala planer

Trafikverket beskriver under punkten *Planförhållanden* att området kring slussen berörs av två gällande detaljplaner där en utav planerna är på gång att ändras. Det är viktigt att detaljplanen avgränsas så att eventuella åtgärder som är förutsättning för detaljplanen inryms inom dess gränser.

Kulturmiljö

Fornlämningar

Samrådsunderlagets redogörelse för berörda fornlämningar med mera är korrekt. Trafikverket liksom Länsstyrelsen värdesätter möjligheten att bevara och förmedla tre äldre generationers slussleder inom Lilla Edet. Byggnationen innebär sannolikt ingen konflikt med äldre slusslämningar som riskerar deras fortsatta bevarande. Däremot innebär arbetsföretaget temporär påverkan på några av dem, vilket är tillståndspliktigt enligt 2 kap.

Kulturmiljölagen (KML). Omgestaltningen av Inlandsön innebär också en mer permanent förändring av fornlämningarna och/eller fornlämningsområdet sammantaget. Trafikverket uppmanas därför söka tillstånd till ingrepp i berörda fornlämningar (L1965:399 med flera). Länsstyrelsen ser gärna även att MKB:n presenterar ett (eller flera) mer utförligt förslag till Inlandsöns planerade gestaltning.

Byggnader

En byggnadsantikvarisk inventering och värdering behöver göras över all bebyggelse som kommer att påverkas av slussbyggnationen.

Det behöver förberedas för flytt av de byggnader som hör samman med slussområdet, men ligger i vägen för nybyggnationen.

Naturmiljö

Miljökonsekvensbeskrivningens avgränsning och detaljeringsgrad

Ur naturvårdssynpunkt medför projektet intrång i värdefulla lövskogsmiljöer i direkt anslutning till Göta älvs strandområde och befintligt slussområde. Det är viktigt att MKB:n belyser den kumulativa påverkan av de planerade arbetena, det vill säga anläggande av slussar, geotekniska förstärkningsåtgärder och i skäligen utsträckning även andra planerade arbeten i Göta älvs strandzon i Lilla Edet, främst åtgärder på vattenkraftverket och planerade skred- och erosionssäkringsåtgärder.

Skyddade arter

Inom det område som kommer att påverkas av de nya slussarna har Trafikverket identifierat miljöer som utgör habitat för skyddade djurarter (fåglar, fladdermöss och groddjur). Trafikverket har i samrådsunderlaget angett att arbetet med en fördjupad artskyddsutredning pågår. Länsstyrelsen ser positivt på att Trafikverket tidigt i projektet studerar påverkan på skyddade arter. Länsstyrelsen erinrar om att sedan det senaste samrådet i maj 2021 har lydelsen av artskyddsförordningen ändrats, och bedömningarna i artskyddsutredningen behöver göras utifrån nu gällande bestämmelser avseende skyddade arter.

Länsstyrelsen anser att MKB:n behöver besvara följande frågor, med avseende på skyddade arter:

1. Om **skyddade djurarter** förekommer inom områden som omfattas av planerade åtgärder, och arterna använder området för fortplantning, övervintring eller för vila (till exempel häckning inklusive födosöksrevir, yngelplatser, rastplatser, dagvisten), samt hur otillåten störning eller skada kan minimeras eller undvikas, genom att åtgärden anpassas eller skyddsåtgärder vidtas.
2. Hur förutsättningarna är för de **skyddade arter (enligt 4 och 4 a §§ artskyddsförordningen)** som genom planerade åtgärder förlorar områden för fortplantning, vila och övervintring att

tillgodose sina behov i närområdet, och om det krävs anpassningar och skyddsåtgärder för att populationerna ska finnas kvar i området. Närområdet ska avgränsas utifrån den berörda artens (parets eller populationens) lokala revir eller hemområde.

3. Om åtgärden leder till en störning genom buller, mänsklig aktivitet, habitatförstörelse eller annat, och vilken betydelse störningen har för möjligheten att bibehålla eller återupprätta populationen av **berörda fågelarter** till en tillfredsställande nivå, och om anpassningar och skyddsåtgärder kan leda till att störningen uteblir eller minimeras.
4. Om åtgärden riskerar leda till att en lokal population av **djur och växter med skydd genom 6, 8 och 9 §§ artskyddsförordningen** försvinner, samt hur påverkan på arter kan minimeras eller undvikas, genom att åtgärden anpassas eller skyddsåtgärder vidtas.

Om förbuden i artskyddsförordningen inte kan undvikas genom att åtgärden anpassas eller skyddsåtgärder vidtas, krävs dispens enligt 14 eller 15 §§ artskyddsförordningen. Förutsättningen för att dispens ska kunna medges är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos den aktuella artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, samt – för arter skyddade enligt 4 och 4 a § artskyddsförordningen – att dispensen behövs för något av de godtagbara ändamål som räknas upp i 14 § tredje punkten artskyddsförordningen. Om åtgärden kräver dispens och särskilda åtgärder behövs för att kompensera det intrång i allmänna intressen som dispensen medför, ska MKB:n innehålla en redovisning av dessa åtgärder.

Vattenmiljö

Påverkan på vattenkvaliteten i Göta älv

Planerade markstabilitets- och muddringsarbeten får anses vara av betydande omfattning. Även hantering av länshållningsvatten torde bli omfattande. Arbetsmetoder, försiktighetsmått och skyddsåtgärder bör utredas vidare för att begränsa grumling och föroreningsspridning i Göta älv så långt det är möjligt. Hur flödet i Göta älv påverkar grumling och föroreningsspridning bör beskrivas.

Höga flöden kan medföra ökad risk för spridning av suspenderat material och föroreningar. Det kan exempelvis behöva utredas om vissa arbeten ska undvikas om flödet i Göta älv överstiger en viss nivå.

Basiskt länshållningsvatten från område där gjutning och arbete med KC-pelare bedrivs är en miljörisk som behöver hanteras. pH-justering kan komma att behövas innan utsläpp till recipient. Kontroll och andra åtgärder för att begränsa utsläpp av sexvärt krom bör utredas och beskrivas.

I samband med Vattenfalls arbeten på regleringsdammen noterades en "bakström" från regleringsdammen längs västra sidan. I samband med gjutningsarbeten noterades förhöjda pH-värden på en uppströms belägen mätstation. Detta kan behöva beaktas vid kontroll av vattenkvalitet och påverkan på kommunens vattentäkt.

Det är viktigt att förvara eventuella bränsletankar och behållare med miljöfarligt innehåll på ett säkert sätt under byggtiden. Risk för stöld och sabotage bör beaktas. Miljöfarliga produkter bör förvaras med ett väl tilltaget skyddsavstånd till Göta älv.

Buller i vattenmiljön

Av samrådsunderlaget framgår att omfattande spontarbeten behöver utföras. Buller i vattnet bör beskrivas och förslag på hur bullret kan minimeras med lämpliga arbetsmetoder bör redovisas.

Vattenströmning vid tömning och uppfyllnad av sluss

Inflöde och utflöde (l/s) vid tömning och uppfyllnad av slusskammaren bör anges. Risk för lokal påverkan på miljön och på fiskars beteende bör beskrivas.

Utformning av naturmiljöer

I samrådsunderlaget redovisas inventeringar som visar på vissa naturvärden i strandzoner och i vattnet. I samrådsunderlaget anges även att det finns möjlighet att utföra nya erosionskydd med naturanpassningar, återskapa bottenmiljöer och återetablera växter då den nya slussen anläggs. Länsstyrelsen anser att det är angeläget att utforma de nya botten- och strandmiljöerna med naturvårdshänsyn så långt det är möjligt.

Det kan vara en positiv åtgärd att täcka delar av erosionskyddet (som är av krossmaterial) med ett naturligt eller naturliknande

material. Att täcka stora ytor med naturstenmaterial är dock tveksamt då det går åt stora mängder naturmaterial som är en ändlig resurs.

Miljö kvalitetsnormer för vattenförekomster

Planerade åtgärder innebär fysiska ingrepp som påverkar morfologiskt tillstånd. I samrådsunderlaget anges att parametrarna konnektivitet i sidled till närområden och svämplan kommer att utredas vidare.

Länsstyrelsen bedömer att påverkan på parametrarna vattendragets bottensubstrat, strukturer i vattendraget och vattendragets kanter också bör beskrivas.

Länsstyrelsen bedömer att åtgärder för att skapa gynnsamma fysiska förhållanden för djur- och växtlivet bör utföras så långt det är möjligt. Utformning av bottensubstrat, strukturer och kanter har väsentlig betydelse för den biologiska mångfalden. Möjligheter att vidta åtgärder för att skapa en varierad och gynnsam miljö för biologisk mångfald bör utredas och beskrivas.

Även förekomst av död ved är en viktig förutsättning för biologisk mångfald. I samrådsunderlaget anges att död ved i närheten av farleden ska undvikas av sjösäkerhetsskäl. Länsstyrelsen bedömer att möjligheterna att tillåta viss förekomst av död ved i vattendragets kanter och i strandzonen ändå bör utredas vidare. Exempelvis torde delar av träd kunna förankras i strandkanten.

Utformning av botten och kantzoner bör ingå i miljökontrollprogrammet.

Materialval

Enligt samrådsunderlaget planeras nya ledverk, kajer, pålbryggor med mera att utföras. Material med så liten miljöpåverkan som möjligt bör användas. Impregnerat trä bör så långt det är möjligt undvikas. Göta älv är en viktig vattentäkt och påverkan av miljögifter bör begränsas så långt det är möjligt.

Miljö kvalitetsnormer för luft

Länsstyrelsen vill informera om att nya gränsvärden på gång för miljö kvalitetsnormer för luft.

[Skärpt lagstiftning för renare luft i Europa \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

Vid hälsopåverkande luftutsläpp bör även en beskrivning av eventuell påverkan från damning ingå för närliggande bostadshus.

Masshantering

Eftersom projektet kommer att alstra stora mängder massor av olika kvaliteter bör det finnas en masshanteringsplan där man preciserar möjliga mottagare av massorna. Eftersom det är stora mängder massor behöver även slutmottagare av massorna redovisas. Länsstyrelsen befarar att vissa massor kan vara olämpliga som utfyllnadsmassor på grund av massornas egenskaper och innehåll av föroreningar. Det är därför lämpligt att det finns områden där masshantering och sortering kan ske för att massorna ska kunna dirigeras till lämpliga mottagare. Om det finns behov av en särskild inertdeponi så påminner Länsstyrelsen om att det är tillståndspliktigt.

Eventuell användning av massor för markmodellering vid Inlandsön behöver beskrivas och motiveras. Hur mycket massor och vilken kvalitet av massor som kommer att användas vid markmodelleringen bör beskrivas.

Eventuell markmodellering på Inlandsön bör utformas så att anläggning av en framtida fiskvandringssväg inte försvåras. Vidare bör hänsyn tas till fågellivet på Inlandsön.

Vid dammsäkring av befintlig sluss behöver det visas att eventuella förorenade sediment inte kommer att läcka föroreningar ifall dessa övertäcks och inte tas bort.

Enligt samrådsunderlaget utreds om vissa överskottsmassor kan dumpas i havet eller i Vänern. På Länsstyrelsens webbsida finns information om dumpning av avfall i Sveriges vatten, [Dumpning av avfall | Länsstyrelsen Västra Götaland \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se/vastra-gotaland/avfall-och-transporter/dumpning-av-avfall-i-sveriges-vatten)

Buller

Exempel på bullerskydd/bullerskärmar behöver beskrivas ifall det behövs skydd för de närliggande bostäderna eller känsliga verksamheter.

Transporter

Antalet transporter av massor och material bör beräknas och de troliga transportvägarna bör redovisas.

Transporter av farligt gods

I samrådshandlingen skriver Trafikverket att risker inom 150 meter från farled kommer att utredas i enlighet med Länsstyrelsens riktlinjer. I kommande handlingar behöver en riskbedömning göras och behov av eventuella åtgärder behöver beskrivas och vid behov säkerställas.

Allmänhetens säkerhet

I kommande MKB behöver risken för olyckor och allmänhetens säkerhet beskrivas. Nödvändiga skyddsåtgärder behöver också beskrivas och vid behov säkerställas.

Klimatförändringar och översvämningsrisk

I underlaget skriver Trafikverket att risker kopplat till översvämning och behov av lämpliga säkerhetsåtgärder kommer att utredas vidare. I kommande handlingar behöver konsekvenserna samt behov av eventuella åtgärder vid en översvämning beskrivas.

Dammsäkerhet

Dammsäkerhet behöver beaktas både vid säkring av befintlig sluss och vid utformning av dammkonstruktion i anslutning till ny slusskammare. Användning av bästa möjliga teknik gäller även dammsäkerhet. Innehållet i ansökan kan behöva anpassas till krav på informationssäkerhet och sekretess.

Av samrådsunderlaget framgår att grundvattennivån kommer att sänkas i samband med utförande av ny slusskammare och portar. Risk för påverkan på angränsande dammkonstruktioner bör utredas och skyddsåtgärder vidtas vid behov.

Vissa arbeten orsakar vibrationer. Om det finns risk att vibrationer kan påverka dammsäkerheten negativt behöver kontroll och skyddsåtgärder vidtas.

Ett särskilt kontrollprogram kan behöva tas fram med avseende på dammsäkerhet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschefen Tor Segerbo med vattenvårdshandläggaren Dan Hellman som föredragande. Internt samråd har skett med kulturmiljöenheten, enheten för naturärenden, fiskeenheten, samhällsbyggnadsenheten, enheten för samhällsskydd och beredskap samt enheten för industri, avlopp och infratillsyn.